

Магістр 1 року навчання
факультету обліку і аудиту ХНЕУ ім. С. Кузнеця

ПРОБЛЕМИ ВІДОБРАЖЕННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В ОБЛІКУ ТА ЗВІТНОСТІ

Анотація. Розглянуто та пояснено сутність категорії "фінансовий результат". Досліджено класифікацію фінансових результатів за видами діяльності. Розглянуто порядок відображення в бухгалтерському обліку формування фінансового результату діяльності підприємства та надано пропозиції щодо його вдосконалення.

Аннотация. Рассмотрена и уточнена сущность категории "финансовый результат". Исследована классификация финансовых результатов по видам деятельности. Рассмотрен порядок отражения в бухгалтерском учете формирования финансового результата деятельности предприятия и даны предложения по его совершенствованию.

Annotation. The essence of the category "financial result" has been considered and specified. The classification of financial results by types of activities has been studied. The order of representation of a company financial result in accounting has been considered and proposals for its improvement have been provided.

Ключові слова: фінансові результати, прибуток, збиток.

Беззаперечно, що основним економічним чинником, який значною мірою визначає прибутковість підприємства, є фінансовий результат підприємства, який узагальнює всі результати виробничо-господарської діяльності підприємства та визначає її ефективність. Мета будь-якого підприємства – отримання позитивного фінансового результату та пошук шляхів його збільшення. Основою для правильного визначення фінансового результату є науково обґрунтована організація та методика його обліку. Але існує ряд невідповідностей в окремих концептуальних підходах щодо визнання фінансових результатів. Саме тому актуальним є питання необхідності дослідження й формування методичних підходів щодо визначення фінансових результатів у системі бухгалтерського обліку.

Необхідно зазначити, що проблеми обліку фінансових результатів досліджували у своїх працях відомі вітчизняні та зарубіжні науковці, зокрема Білуха М. Т., Бутинець Ф. Ф., Загородній А. Г., Вознюк Г. Л., Ткаченко Н. М., Сопко В. В., Кіндрацька Л. М., Мних Є. В., Чумаченко М. Г., Рудановський О. П., Пантелєєв В. П., Мочерний С. В., Червінська С. Л. Але досі є безліч важливих питань, пов'язаних з обліком фінансового результату, які потребують суттєвого вдосконалення.

Метою статті є дослідження методичних аспектів обліку фінансових результатів та розробка практичних рекомендацій щодо його вдосконалення.

Реалізація даної мети вимагає постановки та вирішення конкретних завдань, а саме: розглянути та уточнити трактування поняття фінансових результатів; дослідити класифікацію фінансових результатів; розглянути порядок відображення в обліку формування фінансового результату підприємства та запропонувати пропозиції щодо його вдосконалення.

Об'єктом дослідження виступають фінансові результати діяльності підприємства.

Предметом дослідження є проблеми відображення фінансових результатів діяльності підприємства в обліку та звітності.

Розуміння сутності та вдосконалення облікового відображення фінансових результатів діяльності підприємств та прийняття ефективних управлінських рішень щодо подальшого їх розвитку – головна передумова підвищення ефективності діяльності підприємств.

Проаналізувавши різні підходи до трактування поняття "фінансові результати" доцільно визначити фінансовий результат як співставлення доходів і витрат діяльності підприємства, що може визначатися як прибуток або збиток, що, у свою чергу, приводить до зростання (прибуток) або зменшення (збиток) власного капіталу.

Щодо нормативно-правової бази України, то в законодавстві не розглядається таке поняття, як "фінансові результати". Зокрема, у частині законодавчих актів з бухгалтерського обліку обґрунтовано лише сутність дефініцій "прибуток" та "збиток", а саме:

прибуток – сума, на яку доходи перевищують пов'язані з ними витрати;

збиток – перевищення суми витрат над сумою доходу, для отримання якого були здійснені ці витрати [1].

Сутність та протиріччя фінансового результату для підприємців і бухгалтерів найбільш виражено проявляється під час формування і відображення його в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності. Важливим є правильне визначення фінансових результатів за видами діяльності. Наявною проблемою залишається питання щодо неузгодженості класифікації видів діяльності та субрахунків бухгалтерського обліку, на яких формуються і визначаються фінансові результати. Так, у формі 2 "Звіт про фінансові результати" можна побачити, що діяльність підприємства поділяється на звичайну та надзвичайну. Звичайна діяльність, у свою чергу, поділяється на операційну

(основну та іншу операційну) та іншу звичайну діяльність (фінансову й інвестиційну). Таким чином, фінансові результати діяльності відображаються більш деталізовано, ніж це передбачено на рахунках бухгалтерського обліку.

Згідно з Інструкцією про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку, активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій [2], рахунок 79 "Фінансові результати" призначено для обліку й узагальнення інформації про фінансові результати підприємства від звичайної діяльності та надзвичайних подій.

Бухгалтерський облік фінансових результатів за видами діяльності ведеться на відповідних субрахунках:

- 791 "Результат основної діяльності";
- 792 "Результат фінансових операцій";
- 793 "Результат іншої звичайної діяльності";
- 794 "Результат надзвичайних подій".

Рахунок 79 "Фінансові результати" – тимчасовий, результатний, має ознаки пасивного рахунку. За кредитом рахунку 79 "Фінансові результати" на підставі довідок та розрахунків бухгалтерії відображаються суми в порядку закриття рахунків обліку доходів, за дебетом – суми в порядку закриття рахунків обліку витрат [3].

Загальноприйнятим є те, що за дебетом рахунку 79 "Фінансові результати" відображують суму нарахованого податку на прибуток, що списується із рахунку 98 "Податки на прибуток". Під час нарахування останнього необхідно попередньо визначити на основі додаткових розрахунків суму податку на прибуток (окремо від звичайної діяльності та надзвичайних подій).

Досить проблемним питанням є відсутність в інструктивних матеріалах з бухгалтерського обліку порядку віднесення податку на прибуток від звичайної діяльності (субрахунок 98.1) на фінансові результати – на конкретні субрахунки рахунку 79. Згідно з чинним законодавством порядок ведення обліку на рахунку 79 "Фінансові результати", на якому накопичується інформація про фінансові результати від звичайної діяльності та надзвичайних подій, не дає можливості оперативного, повного об'єктивного висвітлення результатів господарської діяльності [4, с. 593–594].

Слід зазначити, що відповідно до Інструкції про застосування Плану рахунків [2] визначення фінансових результатів проводиться через закриття субрахунків за окремими видами діяльності рахунку 79 "Фінансові результати", а разом з тим, визначення кінцевого сальдо, яке списують на рахунок 44 "Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)" [5].

Так, було б доцільно запровадити до рахунку 44 "Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)" субрахунки з обліку прибутку чи збитку за відповідним видом діяльності:

- 441 "Прибуток (збиток) від операційної діяльності";
- 442 "Прибуток (збиток) від фінансових операцій";
- 443 "Прибуток (збиток) від іншої звичайної діяльності";
- 444 "Прибуток (збиток) від надзвичайних подій";
- 445 "Прибуток використаний у звітному періоді";
- 446 "Нерозподілений прибуток (непокриті збитки)".

Класифікація фінансових результатів за видами діяльності на рахунку 44 "Нерозподілений прибуток (непокриті збитки)" дасть змогу отримувати оперативну інформацію про активність та результативність роботи підприємства в розрізі окремих видів її діяльності та дозволить контролювати вплив результатів окремого виду діяльності на загальний результат. Це надасть інформацію внутрішнім користувачам для прийняття управлінських рішень щодо покращення результатів у певному напрямі господарської діяльності.

Отже, ефективність діяльності підприємства виражається у фінансових результатах діяльності господарюючих суб'єктів. З метою визначення фінансового результату в системі бухгалтерського обліку відбувається послідовне зіставлення доходів і витрат, які класифікуються за видами діяльності. Відповідно й фінансові результати також класифікуються за видами діяльності. Якість прийняття управлінських рішень щодо фінансових результатів залежить від інформації, що формується у системі бухгалтерського обліку. Недостатнім є лише списання на відповідні субрахунки з обліку фінансових результатів доходів та витрат певного напрямку діяльності. Потрібно визначення результату (прибутку чи збитку) за кожним видом діяльності, що в підсумку формує єдиний якісний результат діяльності підприємства.

Віддаючи належне розробкам вітчизняних і зарубіжних вчених, слід зазначити, що в питаннях обліку фінансових результатів залишається чимало невирішених проблем, котрі потребують детального дослідження і вироблення пропозицій для практичної діяльності. Так, проблемним залишається питання щодо неузгодженості класифікації видів діяльності на підприємстві та субрахунків бухгалтерського обліку, на яких формуються і визначаються фінансові результати.

Наук. керівн. Часовнікова Ю.С.

Література: 1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності" від 07.02.2013 р. № 73 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>. – Назва з екрану. 2. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджена Міністерством фінансів України від 30.11.1999 р. № 291 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>. – Назва з екрану. 3. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський фінансовий облік : підручник для студентів спец. "Облік і аудит" вищ. навч. закл. / Ф. Ф. Бутинець. – 8-ме вид., доп. і перероб. – Житомир : ПП "Рута", 2009. – 912 с. 4. Хом'як Р. Л. Бухгалтерський облік та оподаткування : навч. посібн. / Р. Л. Хом'як, В. І. Лемішовський. – Львів : Бухгалтерський центр "Ажур", 2008. – 1112 с. 5. Губарь А. О. Особливості методики і організації обліку фінансових результатів / А. О. Губарь // Ефективна економіка. – 2011. – № 4. – С. 8–12.